

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Stvolny

1945–1974

Inventář

EL NAD č.: 353

AP č.: 326

Mgr. Šárka Babincová

Plasy 2016

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
Příloha č. 2: Řídící učitelé a ředitelé	8

Inventární seznam	9
--------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Obec Stvolny (něm. *Zwolln*) leží 5 km severně od Manětína. Z národnostního hlediska byla v polovině 19. století převážně německá, teprve od 80. let a koncem 19. století zde přibývalo Čechů, kteří tvořili zhruba čtvrtinu obyvatel. Rovněž v této době začali být na velkostatech Stvolny a Vranov zaměstnáváni čeští dělníci a úředníci. V dalších letech počet obyvatel české národnosti ve Stvolnech ještě vzrostl.

Stvolenské děti docházely v 18. a 19. století do farní školy v nedalekém Rabštejně. Roku 1875 zahájila vyučování ve Stvolnech jednotřídní německá obecná škola a docházely do ní vedle žáků německé národnosti i děti české. O rok později byla postavena nová školní budova čp. 45. Po vzniku samostatného Československa zde byla založena česká menšinová škola. Česká obecná škola byla zřízena výnosem Zemské školní rady v Praze od počátku školního roku 1919/1920. Navštěvovali ji žáci nejen ze Stvolen, ale i z nedalekého dvora Vranov. Vlivem válečných událostí bylo ukončeno vyučování na české obecné škole dne 9. října 1938. Čeští učitelé odešli a české děti přestoupily do zdejší německé školy.

Po skončení druhé světové války bylo ze Stvolen odsunuto asi 150 obyvatel německé národnosti a do obce se přistěhovali noví osídlenci převážně z jižních Čech, ale i ze Slovenska či Ruska. V roce 1945 je zde uváděno 328 osob, v roce 1948 už jen 194.

Během měsíce září 1945 bylo obnoveno vyučování na stvolenské škole. Školní budova čp. 45 byla zajištěna, místní obyvatelé ji vyčistili a vybílili. Dne 19. září 1945 byl na zdejší školu ustanoven ředitelem František Kraus a následujícího dne se zapsalo do nově vzniklé *Obecné školy Stvolny* 18 žáků. Stav žactva se během prvního školního roku 1945/1946 hodně měnil, na konci roku bylo ve třídě již 28 dětí a v dalších školních letech jejich počet ještě vzrostl. Podle národností to byli Češi, Slováci, Rusíni a Němci. Vyučování bylo velmi složité, řídící učitel musel mluvit čtyřmi jazyky. Projevovaly se také problémy s řádnou školní docházkou, žáci byli zaostalí duševně i tělesně, hodně dětí trpělo podvýživou. Kvůli špatnému prospěchu musely některé ročníky opakovat (např. ve školním roce 1946/1947 13 ze 40 dětí). Nezájem o školu byl patrný i ze strany MNV.

Dne 1. ledna 1948 byla zřízena ve Stvolnech dvoutřídní obecná škola, neboť byly přijaty další děti německé národnosti. Od školního roku 1948/1949 fungovala škola opět jako jednotřídní a její název byl změněn zákonem č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon), na *Národní školu ve Stvolnech*. Počet zapsaných dětí se pohyboval mezi 20 až 30. Na žádost rodičů bylo povoleno, aby do zdejší školy docházeli od školního roku 1956/1957 žáci z Kotanče, patřící školním obvodem do Rabštejna nad Střelou.

Od školního roku 1961/1962 byla uzavřena škola v Rabštejně nad Střelou a její obvod byl připojen ke stvolenské škole, která se zákonem č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon), přeměnila na *Základní devítiletou školu 1.–5. ročník Stvolny*. Školu tak nyní navštěvovali žáci ze Stvolen, Kotanče, Rabštejna nad Střelou a Vranova. V 60. letech sem začaly docházet děti romského původu, jejichž rodiče byli zaměstnaní jako sezónní brigádníci státního statku. Tito žáci měli problémy nejen s častými absencemi, ale i se samotným školním prospěchem a chováním. Počet žáků se během školního roku neustále měnil, např. ve školním roce 1970/1971 bylo zapsáno na začátku roku 13 dětí, na konci pak pouhých 6, školu tehdy dokonce nenavštěvoval žádný žák ze Stvolen.

Od 1. ledna 1972 do 25. srpna 1972 probíhala úplná rekonstrukce a modernizace školní budovy, kterou provedl Okresní stavební podnik Plzeň-sever. Třída s pouhými 9 žáky (po celý školní rok) byla po tuto dobu přestěhována do úřadovny MNV.

Poslední školní rok 1974/1975 školu navštěvovalo 14 dětí. Dnem 1. září 1975 byla stvolenská škola uzavřena, žáci ze Stvolen, Kotanče, Rabštejna nad Střelou a Vranova začali dojíždět do Základní devítileté školy v Manětíně.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Stvolny 1945–1974 tvoří výkazy docházky a prospěchu, index normálií a podací protokoly. Dochované archiválie byly uloženy v budově školy.

Písemnosti byly do archivu předány ve skartačním řízení dne 27. 11. 2012 ze Základní školy v Manětíně (č. přírůstku 25/2012).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Stvolny je označen názvem, který se používal jako poslední v letech 1961–1975. Zahrnuje období obecné školy (1945–1948), národní školy (1948–1961) a základní devítileté školy 1.–5. ročník. Protože byla vždy zachována přímá kontinuita a měnil se pouze název, jsou archiválie pokládány za písemnosti jednoho původce.

Archiválie pocházejí z let 1945–1974. Archivní fond je mezerovitý, nedochovaly se žádné konferenční protokoly, matriky ani spisy. Chybí výkaz docházky a prospěchu z posledního školního roku 1974–1975.

Pamětní kniha se rovněž nedochovala. V archivním fondu Obecná škola Stvolny (EL NAD č. 1307) je uložena pamětní kniha z období české obecné školy z let 1919–1936. Ve škole se ovšem měla nacházet pamětní kniha, která obsahovala nejen přepsané údaje z první pamětní knihy od roku 1919 (přepsal ji v roce 1945 tehdejší řídící učitel Jaroslav Valenta), ale pokračovala zápisky až do zrušení školy v roce 1975. Její strojopisný opis nazvaný „Kronika obecné školy ve Stvolnech“, který vyhotovil v roce 1986 František Pešík, je uložen v knihovně Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Nepodařilo se nám ovšem zjistit, kde se nachází originál.

Pořádání a inventarizace fondu proběhly podle pravidel pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310), Metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií (č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013) a platné metodiky SOA v Plzni (Metodický pokyn ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek ze dne 12. března 2010, č. j. SOAP/006-0767/2010, a jeho následného dodatku, který nabyl účinnosti 15. července 2014, č. j. SOAP/006-1300/2014).

Archivní fond obsahuje knihy, které jsou řazeny do skupin podle obsahu a v jejich rámci chronologicky (výkazy docházky a prospěchu, index normálií). Největší část fondu tvoří neúplná řada 31 výkazů docházky a prospěchu ze školních let 1945–1946 až 1973–1974. Co se týče spisového materiálu, nacházejí se ve fondu pouze 2 podací protokoly z let 1951–1960.

Během inventarizace archivního fondu bylo dodatečně zjištěno, že archiválie z let 1919–1936 jsou součástí menšinové školy ve Stvolnech. Z fondu bylo následně přeřazeno 9 výkazů docházky a prospěchu z let 1919–1929, pamětní kniha z let 1919–1936, 1 karton spisů z let 1919–1935 (zřízení české obecné školy, pronájem a správa pozemků) a 3 fotografie třídy žáků na papírové podložce z let 1927–1929 do nově vzniklého archivního fondu Obecná škola Stvolny, EL NAD č. 1307 (č. j. SOAP/060-330/2016).

Archivní fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Stvolny o celkovém rozsahu 0,22 bm, který je datován léty 1945–1974, nyní tvoří 32 úředních knih a 2 podací protokoly. Jazykem archiválií je čeština. Jejich fyzický stav je vyhovující a není nutný žádný restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Písemnosti archivního fondu Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Stvolny poskytují informace o vzniku a fungování venkovské školy za posledních 30 let její existence. I přes absenci pamětní knihy jsou významným pramenem především dochované výkazy docházky a prospěchu, ze kterých lze získat údaje o složení a počtu žactva či jména jednotlivých vyučujících.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Stvolny 1945–1974 uspořádala, inventář sestavila a čistopis pomůcky zhotovila Šárka Babincová v říjnu 2016 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 25. 10. 2016

Mgr. Šárka Babincová

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Obecná škola Stvolny 1919–1936*. Pamětní kniha 1919–1936, ukn 10.

Kronika obecné školy ve Stvolnech. Opis, strojopis, 1986.

MATUŠKOVÁ, Martina. *Město Manětín a jeho části*. Město Manětín, 2012.

PEŠÍK, František. *Obec Stvolny po stránce národopisné*. Brdo, 1997.

ŠAFRÁNEK, Jan. *Školy české: obraz jejich vývoje a osudů*. Díl I. Praha, 1913.

TOPINKA, Jiří a kol. Příspěvek k pořádání školských fondů, *Archivní časopis*, 2008, roč. 58, č. 2, s. 81–116.

ZETEK, F. J. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

Seznam použitých zkratek

AP	archivní pomůcka
AS	Archivní správa
bm	běžný metr
č. ř.	číslo řádné
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
MNV	místní národní výbor
MV	Ministerstva vnitra
ppr	podací protokol
roč.	ročník
SAP	Sborník archivních prací
Sb.	Sbírka zákonů
SOA	Státní oblastní archiv
ukn	úřední kniha
ZDŠ	základní devítiletá škola

Příloha č. 2

Řídící učitelé a ředitelé

František Kraus	19. 9. 1945–30. 9. 1945
Jaroslav Valenta	1. 10. 1945–1947
Vlastimil Šmídl	1947–1950
Zdeněk Kavka	1950–1961
Bohuslava Štěpánková	1961–1975

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
I. KNIHY			
1	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1945–1946	ukn 1
2	Výkaz docházky a prospěchu I. tř., 1. kniha, č. ř. 1–40	1946–1947	ukn 2
3	Výkaz docházky a prospěchu I. tř., 2. kniha, č. ř. 40–45	1946–1947	ukn 3
4	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1947–1948	ukn 4
5	Výkaz docházky a prospěchu II. tř. (od 1. 1. 1948)	1947–1948	ukn 5
6	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1948–1949	ukn 6
7	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1949–1950	ukn 7
8	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1950–1951	ukn 8
9	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1951–1952	ukn 9
10	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1952–1953	ukn 10
11	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1953–1954	ukn 11
12	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1954–1955	ukn 12
13	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1955–1956	ukn 13
14	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1956–1957	ukn 14
15	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1957–1958	ukn 15
16	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1958–1959	ukn 16
17	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1959–1960	ukn 17
18	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1960–1961	ukn 18
19	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1961–1962	ukn 19
20	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1962–1963	ukn 20
21	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1963–1964	ukn 21
22	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1964–1965	ukn 22

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
23	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1965–1966	ukn 23
24	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1966–1967	ukn 24
25	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1967–1968	ukn 25
26	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1968–1969	ukn 26
27	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1969–1970	ukn 27
28	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1970–1971	ukn 28
29	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1971–1972	ukn 29
30	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1972–1973	ukn 30
31	Výkaz docházky a prospěchu I. tř.	1973–1974	ukn 31
32	Index normálií	1946–1958	ukn 32

II. SPISOVÝ MATERIÁL

Registraturní pomůcky

33	Podací protokol (1. 1. 1951–18. 9. 1954)	1951–1954	ppr 1
34	Podací protokol (19. 9. 1954–12. 8. 1960)	1954–1960	ppr 2

Název archivní pomůcky:	Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Stvolny
Značka archivního fondu:	ZDŠ 1.–5. ročník Stvolny
Časové rozmezí:	1945–1974
Počet evidenčních jednotek:	34 (32 úředních knih, 2 podací protokoly)
Počet inventárních jednotek:	34
Rozsah v bm:	0,22
Stav ke dni:	25. 10. 2016
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Šárka Babincová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Šárka Babincová
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Martina Matušková dne 25. 10. 2016 – č. j. SOAP/060-336/2016